

Kuntalaisaloite ikäihmisille suunnatusta hävikkiruokailusta kouluilla

Hyvinvointilautakunta 14.11.2023 § 237

Hyvinvointilautakunta on saanut 12.10.2023 aloitteen, joka koskee ikäihmisille suunnatun hävikkiruokailun järjestämistä kaikille Mäntsälän kunnan kouluille.

Aloitteen tekijät ovat Ohkolan kylältä, ja he kysyvät miksi erinomaisesti toiminutta hävikkiruokakäytäntöä ei ole käynnistetty uudelleen.

Aloitteessaan he perustelevat toiminnan hyötyjä lähellä olevalla ruokailumahdollisuudella ja siihen liittyvällä arkiliikunnalla, sosiaalisilla kontakteilla ja hävikkiruoan vähentämisellä. Ohkolassa on mahdollisuus osallistua kunnan liikunnanohjaajien vetämään jumppaan joka toinen keskiviikko ennen ruokailua.

Hyvinvointilautakunta ei voi tehdä päätöstä kouluilla tapahtuvasta ruokailusta, koska ateriapalvelut kuuluvat tekninen ja elinvoimalautakunnan alaisuuteen.

Valmistelija	Hyvinvointipäällikkö Vuokko Leirimaa, sähköposti vuokko.leirimaa(@)mantsala.fi, palvelupäällikkö Terhi Kerttula, sähköposti terhi.kerttula(@)mantsala.fi, sivistyjohtaja Timo Ahvo, sähköposti timo.ahvo(@)mantsala.fi
Esittelijä	Hyvinvointipäällikkö Leirimaa Vuokko
Päätösehdotus	Hyvinvointilautakunta päättää antaa seuraavan lausunnon: Hyvinvointipalvelut ja tekninen palvelu kartoittavat yhdessä koulujen hävikkiruoan jakamisen laajentamismahdollisuuksia. Lisäksi hyvinvointilautakunta päättää siirtää asian tekninen ja elinvoimalautakunnan käsiteltäväksi.
Päätös	Hyvinvointilautakunta päätti hyväksyä päätösehdotuksen mukaisesti.

Liite 1. Aloite ikäihmisten hävikkiruokailusta Mäntsälän kouluissa

Tekninen ja elinvoimalautakunta 23.04.2024 § 32
829/02.07.01.01/2023

Ruokahävikin ennaltaehkäiseminen on tärkeä osa ateriapalvelujen vaikutusmahdollisuutta hiilijalanjälkeen ja sitä kautta ympäristöön. Hävikkiä seurataan ja mitataan kohteissa päivittäin. Seurannan avulla hallitaan, ennaltaehkäistään sekä omavalvonnasta annettujen määräysten mukaisesti hyödynnetään ruokaa koulujen omaan käyttöön esimerkiksi tarjoamalla sitä seuraavan päivän lounaalla oppilaille lisävaihtoehtona.

Aterianosien valmistaminen, kypsentäminen/ kuumentaminen on siirretty pääsääntöisesti jo koulukohteisiin. Ruokaa valmistetaan hallitummin

jaksottamalla, juuri ko. päivän tarpeiden mukaisesti. Nykyaikaiset kypsennys- ja jäähdytyslaitteet mahdollistavat aterianosien kuumentamisen nopeasti myös ruokailun aikana. Syömättä jäänyt ruoka jäähdytetään ja hyödynnetään heti seuraavana päivänä. Seuraavan päivän ruokaa valmistetaan vastaavasti pienempi määrä, jolloin oppilaat voivat ruokailun aikana itse valita tarjolla olevista vaihtoehdoista, mitä ruokaa haluavat syödä eikä hävikkiä juurikaan enää synny.

Ateriapalvelut noudattavat voimassa olevaa elintarvikelakia, joka edellyttää syötäväksi kelpaavan ruoan määrän tarkkaa seuranta. Elintarviketarkastajat seuraavat toimintaa valvontakäynneillään. Olemme lisäksi mukana luonnonvarakeskuksen Lukeloki-hävikinmittauskampanjassa, josta saamme hyödyllistä tietoa juuri hävikkiin joutuvan ruoan määrästä, alkuperästä ja miten sitä voidaan estää, hyödyntää sekä vähentää.

Hävikkiin joutuvan ruoan määrän vähentäminen on aina ensisijainen tavoite. On paljon myös päiviä, jolloin koululla ei ole jäänyt ruokaa ylijäämäruokailua varten lainkaan tarjottavaksi. Ylijäämäruokailu ei ole subjektiivinen oikeus, joka tulisi järjestää jokaisen kuntalaisen saataville. Ydintehtävämme on varmistaa laadukkaat koulujen ateriapalvelut sekä toimivat prosessit koulujen kanssa, jotta ruokaa osataan varata ruokailuun oikea määrä. Ammattitaitoiset ja kokeneet ateriapalveluvastaavamme omaavat pitkän kokemuksen ja tuntevat omien asiakkaidensa lempiruokat. Hävikkiin jäänyt ruoka menee roskiin vain siinä tapauksessa, että sitä ei ole turvallisesti voitu enää hyödyntää omassa toiminnassa tai esim. pakastaa.

Seuraamiemme kävijämäärien mukaan kohteiden lisäämisellä tai lisähajauttamisella ei saada aikaan merkittävää hyötyä hävikkiruoan määrän vähentämiseksi, siihen kuluvaan resurssiin nähden. Ateriapalvelut selvittävät parhaillaan uusia tehokkaampia keinoja hyödyntää mahdollisesti syntyvän hävikin lahjoittamista tai hyödyntämistä keskitetysti yhdessä luonnonvarakeskuksen kanssa.

Keskustan alueella olemme havainneet, että Riihenmäen koululla ei ole tarvetta järjestää ylijäämäruokailua sekä ylä- ja alakoulun puolella. Syyskaudella siirrytään Riihenmäen koululla järjestämään ylijäämäruokailu ainoastaan yläkoulun puolella. Saaren koululle suunnitellaan ylijäämäruokailun aloittamista syyskaudella.

Ohkolan koulu sijaitsee hyvin lähellä Hyökännummen koulua, jossa ylijäämäruokailu järjestetään. Ylijäämäruokailun alkaessa alun perin, Hyökännummen koulun ateriapalveluista vastasi ulkopuolinen palveluntuottaja, ei kunta. Etelä-Mäntsälässä kohteeksi valikoitui tuolloin Ohkolan koulu.

Ohkolassa toimii aktiivinen kyläyhteisö, joka onkin osittain jo siirtynyt ruokailemaan Hyökännummelle. Sijaintinsa puolesta Hyökännummen koulu mahdollistaa laajemmaltakin alueelta ikäihmisten pääsyn joustavasti yhteiseen ruokailuun, myös Ohkolasta. Suuremman yksikön tilat ja henkilöstön joustava käyttö mahdollistavat järjestelyt tehokkaammin. Palaute on ollut hyvin positiivista. Heti oppilasruokailun jälkeen alkaa keittiöhenkilökunnan oma ruokatauko, joka ei ole työaikaan luettua aikaa. Tauolla voi poistua omalta työpisteeltä. Henkilökunta ei ole etenkään yhden henkilön keittiöissä tällöin asiakkaiden käytettävissä.

Ohkolan koululle ei ole suunnitteilla ylijäämäruokailun järjestämistä.

Ohkolan koululla kunnan liikunnanohjaajat pitävät ikäihmisille ryhmäliikuntaa kaksi kertaa kuukaudessa. Joka toinen viikko liikuntaryhmä kokoontuu vertaisohjaajan vetämänä. Senioriohjaajan järjestämä ikäihmisten kohtaamispaikka toiminta kokoontuu Ohkolan seurojentalolla kaksi kertaa kuukaudessa.

Valmistelija	palvelupäällikkö Terhi Kerttula, terhi.kerttula@mantsala.fi
Esittelijä	Tekninen johtaja Pynttari Mika
Päätösehdotus	<p>Tekninen ja elinvoimalautakunta päättää antaa vastauksena kuntalaisaloitteeseen, koskien ikäihmisten hävikkiruokailua, edellä perusteluosassa annetun selvityksen.</p> <p>Samalla lautakunta päättää antaa tämän päätöksen tiedoksi hyvinvointilautakunnalle.</p>
Päätös	Hyväksyttiin päätösehdotuksen mukaisesti.